

In gesprek met de beheerders van het Noordhollands Duinreservaat

In deze uitgave mag een interview met de beheerders van het Noordhollands Duinreservaat (NHD) natuurlijk niet ontbreken. Wij hadden daarom een gesprek met drs. F.W. van der Vegte en ing. J. Frens, resp. hoofd van de beleidsafdeling en hoofd van de beheersafdeling van de sector Terreinbeheer van het Provinciaal Waterleidingbedrijf van Noord-Holland (PWN). Belangrijkste onderwerp van gesprek vormde de Beheersnota voor 1985-1990, waarin het beleid voor de komende jaren is uitgestippeld.

door ANNEKE HELMENS en THEO VERSTRAEL

Sinds 1965 geeft het PWN elke 5 jaar een beheersnota uit, waarin een verantwoording en een planning voor het beheer van het NHD (en van enkele andere natuurterreinen en landgoederen) wordt gegeven.

Heeft het voordelen dat de provincie Noord-Holland zowel eigenaar is van het waterleidingbedrijf als van de natuurgebieden, waaruit het water gewonnen wordt?

Volgens Van der Vegte heeft dat zeker voordelen. Het betekent bijvoorbeeld dat het natuurbeheer van het NHD ook op provinciaal politiek niveau ter discussie staat, want de beheersnota moet door Gedeputeerde Staten vastgesteld worden. Er moet dus overeenstemming zijn over het toekomstig beheer van het gebied. Een ander voordeel is dat de provincie ook in haar planologisch beleid kan zorgen voor een goede afstemming van de aangrenzende bestemmingsplannen op de functie van het NHD als natuur- en waterwingebied.

Het lijkt dus of er op het terrein van de planologie geen problemen zijn.

Die indruk blijkt niet helemaal te kloppen. Er treden soms "wilde" ontwikkelingen op, vooral in gemeenten die nog geen of verouderde bestemmingsplannen hebben. Ook is de interne afstemming tussen de provinciale diensten niet altijd goed, bijvoorbeeld bij plannen voor uitbreiding van recreatievoorzieningen: verblijfsrecreatie of fietspaden op vanuit het natuurbeheer ongewenste plekken.

Van onze kant wijzen wij op de belangrijke rol, die de provincie

in de nabije toekomst zal moeten spelen bij de afstemming van het natuurbehoud en de waterwinning op het milieubeheer in het kader van het provinciaal milieubeleidsplan. Door Van der Vegte wordt in dit verband gewezen op de negatieve invloed, die het industriegebied van Hoogovens heeft op het NHD via luchtvervuiling en neerslag van o.a. zware metalen.

WATERWINNING

Hoe staat het met de voorbereidingen voor het diepinfiltratieproject?

Uit het antwoord van Frens en Van der Vegte blijkt dat binnenkort het eerste project van start zal gaan, als de vereiste vergunningen binnen zijn. Het gaat om een uitbreiding van de wincapaciteit, die de PWN wil opvangen via diepinfiltratie. Van der Vegte: "Voorwaarde van onze kant was dat de hydrologie van het duinreservaat door de diepinfiltratie niet beïnvloed mocht worden." Daartoe is een gezamenlijke studie verricht door de Rijksgeologische Dienst (voor de bodemsamenstelling), het KIWA en het PWN (voor de technische aspecten).

Uit het onderzoek rolden twee geschikte locaties, nl. het Waternvlak en een gebied ten westen van Castricum. De eerste fase van de praktijkproef zal in het Waternvlak plaatsvinden.

"Wij hebben zelf onderzoek gedaan naar de te verwachten ecologische effecten van diepinfiltratie", zegt Van der Vegte. Zo is bekeken waar de aan te leggen installaties het beste geplaatst kunnen worden. De effecten op de

vegetatie zijn onderzocht door de biologe Els Nijssen, m.b.v. een door Ben Kruysen gemaakte vegetatiekaart. De gevolgen voor de vogelstand zijn moeilijk te voorspellen en spelen waarschijnlijk alleen in de aanlegfase een rol.

Wij vragen of het zweefvliegveld, dat nu in het Waternvlak ligt, dan niet weg zou moeten. Frens merkt op dat dat niet zo gemakkelijk gaat. Het punt is dat er binnen het NHD geen alternatief te vinden is en dat elders ook moeilijk terreinen te vinden zijn.

Door de Stichting Duinbehoud is voor diepinfiltratie nog een andere locatie gesuggereerd vlak buiten het NHD in Westfriesland. Die locatie is echter in de voorafweging afgevalen wegens waterwintechische problemen.

BOSBEHEER

In het Meerjarenplan Bosbouw heeft het ministerie van Landbouw aangegeven dat duinbossen in aanmerking komen voor het "accent natuur". Wordt er in het NHD ook gestreefd naar een meer natuurgericht bosbeheer?

Uit de Beheersnota blijkt dat er inderdaad gestreefd wordt naar een beheer, waarbij het bos meer structuur en een meer gevarieerde samenstelling krijgt. Frens zegt dat er wel voorzichtig te werk gegaan moet worden. Het is niet gewenst dat er opeens grote stukken dennenbos gekapt worden ten gunste van loofhout. "Wij kiezen voor de weg van de geleidelijkheid." Natuurlijke verjonging wordt gestimuleerd.

Het blijkt dat dennen daartoe in de duinen vaak niet in staat zijn en loofbomen wel. Een probleem is, zo stelt Van der Vegte, dat er tot nu toe weinig onderzoek gedaan is naar procesbeheer in bossen. Het meeste onderzoek was gericht op het bevorderen van de houtproductie. Dergelijk onderzoek biedt weinig houvast voor natuurgericht bosbeheer.

Amerikaanse Vogelkers en Gewone Esdoorn vormen daarbij ook een probleem vanwege de grote concurrentiekracht die deze uitheemse

*F.W. van der Vegte:
"... diepinfiltratie mag hydrologie van duinreservaat niet beïnvloeden ..."*

soorten bezitten ten opzichte van inheemse loofbomen.

FAUNABEHEER

Het Noordhollands Duinreservaat is een zeer vogelrijk gebied, dat bovendien druk bezocht wordt door recreanten.

Dit jaar is men er voor het eerst toe overgegaan een gedeelte van het gebied af te sluiten tijdens het broedseizoen, vertelt Frens. Dit betreft een deel van het Reggers Sandervlak (ca. 200 ha). Deze maatregel is genomen om verstoring van de vogels te voorkomen en tegelijkertijd de vegetatie, die nogal te lijden had gehad van overbetreding, de kans te geven zich weer te herstellen.

Het publiek heeft goed gereageerd op de tijdelijke afsluiting, waarvan men het nut wel kon inzien.

Vossen vormen een ander, interessant aspect van de fauna van het duinreservaat. Er is uitvoerig onderzoek verricht naar de levenswijze van de vossen in het gebied. Met name de populatiebiologie van de vos en zijn prooidieren (konijnen, vogels) was het onderwerp van deze studie. De vos wordt in het NHD niet bejaagd.

"Wij verwachten dat zich binnenkort in het Noordhollands Duinreservaat ook reeën zullen vestigen. Zij zitten inmiddels al in het Zwanenwater, waar ze uit zichzelf gekomen zijn. Ook in de Kennemerduinen zijn reeën aanwezig, maar deze zijn uitgezet", merkt Frens op.

De komst van de ree wordt door de beheerders positief beoordeeld. Wel wordt gevreesd voor problemen ten aanzien van wildschade door reeënvrucht aan land- en tuinbouwgewassen op de aangrenzende gronden. Men staat dan voor de keus om beheersjacht toe te passen óf om rasters langs de grens van het NHD te plaatsen, wat gezien de lengte van deze grens een kostbare zaak zal zijn.

RECREATIE

Het NHD wordt jaarlijks door honderdduizenden recreanten bezocht. Voor een goede zonering en begeleiding van de bezoekers zijn allerlei voorzieningen getroffen. Het bezoekerscentrum de Hoep vervult daarbij een belangrijke rol. Op basis van zg. terreininterpretatie wordt hier informatie gegeven over het duingebied. Frens beschrijft de ontwikkeling die er heeft plaatsgevonden op het gebied van voorlichting en educatie. Vroeger werd door de excursieleiders meer aandacht besteed aan soortenkennis van planten en dieren in het duin. Tegenwoordig wordt de nadruk meer gelegd op het ontstaan van het landschap en de rol die de mens daarbij speelt. Dit is vaak nog herkenbaar in het landschap. "Wij proberen het publiek duidelijk te maken dat ontwikkelingen in de omgeving van het duinreservaat ook invloed hebben binnen het gebied. Wij willen het publiek iets meegeven om thuis over na te denken", zegt Van der Vegte.

Terreininterpretatie kan gebruikt worden als een instrument bij het beheer en de instandhouding van natuurgebieden. Oorspronkelijk is deze educatieve aanpak ontwikkeld voor Nationale Parken in Canada, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië.

De beheerders merken op dat zij het belangrijk vinden dat ook de eigen terreinmedewerkers met deze aanpak van voorlichting over natuurgebieden vertrouwd raken. Zij worden daartoe in de gelegenheid gesteld om cursussen te volgen en andere natuurterreinen te bezoeken. "Dat verruimt de blik en heeft al geleid tot leuke beheersexperimenten in ons eigen gebied", zegt Frens.

In sommige delen van het NHD is het padennet te dicht geworden, vinden de beheerders. Daarom wil men via 'natuurlijk verloop' (het langzamerhand laten dichtgroeien) een aantal paden laten verdwijnen. Dit geldt zowel voor wandel- als voor ruiterpaden.

*J. Frens:
"... dennenbos alleen geleidelijk omvormen in natuurlijke richting ..."*

Het sportief gebruik van de duinen voor o.a. de halve marathon van Egmond en met name het daarvoor toestromende publiek baart de beheerders eveneens zorgen. Inmiddels zijn met de wedstrijdorganisatoren bevredigende afspraken gemaakt. Getracht wordt om ook met race-fietzers, die in groepsverband rijden, tot afspraken te komen over routes en tijdstippen voor hun rondritten. Daarmee probeert men confrontaties met andere recreanten te beperken.